Kilenczedik évfolyam. 62-ik szám. Kolozsvártt, 1879. szombat márczius 15.

A „KELET“ előfizetési dija:
Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva
Egész évre . . . . . 16 frt.
Félévre . . . . . 8 „
Negyedévre . . . . . 4 „
Egy hóra helyben . . . . . 1 frt 50 kr.
Egyes szám ára 7 kr.

Megjelenik a „Kelet“ mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Hirdetési dijak
Hatszor hasábozott gármond sor vagy annak tere 6 kr. Bélyegdij minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknél külön kedvezményt is nyujt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:
Bécsben: Oppelik Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus den Wollzeile 36.) Haasenstein et Volgler (Wallfischgasse 10.) Rud. Mosse Publicistische Bureau Budapesten. Haasenstein és Vogler hirdetés közv. irodája. Goldberge A. V. hirdetések felvételi irod Budapesten Szervitatér 5. sz.

Nyilttéri czikkek
gármond sora után 25 kr. fizetendő.

Szerkesztői szállás:
Főtér 4-ik szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

AZ ÉRTÉKESEBB CZIKKEK DIJAZTATNAK.
Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:
Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

A román sajtó a magyar nyelv ellen.

A magyar sajtó már csaknem napirendre tért ama bizonyos törvényjavaslattal szemben, meg levén győződve, hogy iogtalanságot nem követel s hogy az igazságnak nincs szüksége ezer meg ezer frázisra. A román sajtó bölcsen elhallgatja a szerbeknek és a ruthéneknek a szóban forgó törvényjavaslattal elfoglalt álláspontjukat s a helyett, hogy belátnák, hogy nem volt miért megijedjenek, még mindig verik félre a vészharangot, rémitvén, vagy legalább rémitgetni akarván végpusztulással a kishitüeket . . . Polemiájokba belevonták a szegény moldvai csángókat is; de ugy, hogy az embernek vére arczába szökik, midőn olvassa azon szivtelenül elkorcsositott magyarfaj ellen intézett szemérmetlen támadást.

A G. Tr. idei 14-ik számában a moldvai csángókról a következőket olvassuk szórólszóra:

A csángók és idegenek állása Romániában legkevésbé sem hasonlitható össze a mi t. i. a magyar korona alatt élő románok állásával. Mi a mi hazánkban authoctonok vagyunk, azok a csavargók — ér aceia strengari — kik ma, tegnap az éhségtől üzetve Romaniába tizenként átmentek, a hol csak is egy maroknyi emberek a népesség számarányához képest, oly annyira jognélküliek, hogy: nem akarnak a mi boldogságunkba visszatérni, s mind a mai napig megtartották (?) nyelvüket, nemzetiségüket és vallásukat; mi pedig nemzetiségek a haza legnagyobb részét lakjuk, egész területeket, szilárdan egymás mellett, mig amazok alig nehány apró falucskát, már t. i. a csángók. Mi milliókat adóztunk, s adózunk a haza védelmére és fentartására, mig amazok a mérlegben semmit sem nyomnak. Nem tudom, hogyan ijeszthetnék a magyar testvérek a muszkát a nemzetiségek nélkül, de Románia fegyveres ereje a csángók nélkül is ép olyan erős lenne, mint épen most. Aztán feltéve, de meg nem engedve, hogy a mi jogaink is éppen olyan gyengék volnának e hazánkhoz, mint a csángóké Romániához: ad-e a romaniai románok állitólagos igazságtalansága jogot arra, hogy ők is igazságtalanok legyenek?“

A figyelmes olvasó azonnal átlátja azt a rosz akaratu galimatiast, mely e sorokon elömlik. Iró szándékosan összezavarja a moldvai csángókat azon bevándorolt s nagyobbára városokban települt magyar iparosokkal, a kik nélkül az egész Romániában egy tisztességes kocsit nem találnánk, ha csak Bécsből nem hozatnák, hogy igy a csángókat és magyar iparosokat egy kalap alatt csavargóknak — strengár — nevezhesse. Iró nem gondolja meg, vagy nem akarja tudni, hogy Moldova: Máramaros és Havasalföld: Fogarasmegyéből kapta létalapját, akkor midőn Moldovában a milkovi magyar kath. püspökség már történelmi multtal dicsekedett, s hogy igy a csángók egy hajszállal sem nagyobb strengárok, mint a Máramaros- és Fogarasmegyékből kibujdosott oláhok. A feldobott kő visszaesik a rágalmazó fejére . . .

Aztán nem mititei, azaz, kisded faluk azok a moldvai csángó-faluk, a mint iró állitja. Tessék beutazni Klézsétől felfelé a Beszterce völgyet s látni fogja, hogy éppen olyan szilárd egészet alkot ott a magyarság, mint pl. a Nagy-Szamos völgyében a románság, Zágrától Ó-Radnáig és Szálvától Romuliig. Igaz, hogy lelketlenül elkorcsositva; de ki ennek az oka? Nem a csángók, mert ők eleget küzdöttek nyelvükért; hanem oka egyenesen a régi moldvai és a mostani romániai kormány, melyek az olasz propagándával kezet fogtak.

Ne féljenek román testvéreink, mert velük szemben a magyar kormány soha sem fogna ugy bánni, mint oda át a csángókkal bántak. A ki László Mihálynak a „Hon“-ban ezelőtt pár évvel közlött tudósitásait olvasta, emlékezni fog azon embertelen eszközökre, melyekkel a szegény csángókat agyonkinozták, hogy nyelvüket kiirtsák. Ilyen a magyar kormánytól ki nem telik.

Nem revanche tehát a magyar cultusminiszter törvényjavaslata. Eszébe sem jutottak a miniszternek a moldvai csángók, midőn azon javaslatot fogalmazta, mert akkor „szeget-szeggel“-féle elvet kellett volna követni. Ismétlem, hogy a magyar miniszertől olyan bánásmód, minőben a csángókat részesitették és ma is részesitik, legyen akárki az a miniszter, oly bánásmód, mondom, ki nem telik. Egyetlen magyar ember nem találkoznék arra, hogy tiszta felekezeti román ajku iskolába állami tanitót küldjön, ki csak is magyarul tudna. Ilyet csak Romániában lehet tapasztalni. Ehez hasonló, midőn az oláh pap a magyar csángót oláh tolmács segélyével gyóntatja . . . Az ég oltalmazza meg a magyar parlamentet attól, hogy a nemzetiségekkel szemben a bukuresti constitutiot utánozza. Hanem már azt, hogy a moldvai csángók és a romániai magyar iparosok strengárok, csavargok lennének: kereken visszautasitjuk. Moldva, hazánktól benépesitve, csak Cumania után következett. A magyar iparosok pedig ma még az egész Romániában olyan szükségesek, mint épen a csángók a végett, hogy a Podu Mogosojból „strada victariei“ legyen. Meglehet, hogy valamikor a magyar iparosokat románok fogják felváltani; de ez az idő még nagyon messze van. Romániában az ipar ma még az idegenek kezében van és ezen idegenek s közöttük a magyarok, ott felette szükségesek s alig hiszem, hogy haza bocsátanák ma még őket. Lehet, hogy valamikor ők is feleslegesekké válhatnak, mint váltak napjainkban a magyar orvosok, kiket ma már a román orvosok helyettesithetnek, de ismétlem, hogy addig még sok viz le fog folyni a Dimboviczán.

A bukuresti mivelt román osztály ma még bizonyosan nem nevezi az ott lakó idegen iparosokat strengaroknak. Hát a moldvai bojárság birná-e csak egy évszakban is nélkülözni azokat a strengár csángókat.

Bizony nagyon messze kezdenek menni román testvéreink tüzesebb vérü fiai a senki által nem fenyegetett nyelv védelmére az argumentumok keresésében.

Brassó, 1879. márczius 12-én.

Koos Ferencz.

— Az árvizkárosultak érdekében a belügyminiszter a következő körrendeletet intézte valamennyi törvényhatósághoz:

Mély hazafiui fájdalommal tudatom a törvényhatósággal, hogy édes hazánknak buzatermő alföldi vidékét a Tisza folyam mentében uj veszély sujtja!

A hirtelen megdagadt Tisza folyam kiemelkedett medréből és rombolva boritja el a mellette fekvő virágzó községeket, a gazdag termést igérő földeket, mezőket, polgártársaink ezreinek nehéz munkával szerzett vagyonát pusztitva, életét végső veszedelemmel fenyegetve.

Szomoruak, igen szomoruak a hirek, melyeket a fenyegetett s részben már a pusztitó elem áldozatává esett vidékről folyton veszek s melyeknek végét, fájdalom! még nem jelezhetem.

Tápó, Algyő és Dorozsma, előbb még virágzó szép községek, már elboritvák, Szeged ugyan még tartja magát, még küzd; az eredmény Isten kezében van!

A kormány és a veszélyeztetett vidékek hatóságai megtettek minden lehetőt a védelemre, az oltalomra, de kétségtelen, hogy már is sok szerencsétlen hazánkfia van, kikről gondoskodnunk, kiket segélyeznünk, kikbe erőt és bizalmat öntenünk kell.

E czélból hazánk lelkes lakóinak felebaráti szeretetéhez, soha ki nem apadó nagylelkü könyörületességéhez, azon biztos forráshoz fordulok most is, midőn a Tisza romboló árjai által szerencsétlenül járt alföldi polgártársaink segélyezésére buzgón esdve azon figyelmeztetéssel emelem szavaimat, hogy ki hamar ád, kétszer ád!

Felkérem különösen a törvényhatóságot, hogy a könyöradomány-gyüjtést a fentebbi czélra törvényhatósága területén szervezvén, azt saját organumainak tevékeny közremüködésével rögtön inditsa meg s e tekintetben a helyi viszonyok és szokásokhoz képest a jótékonyságnak számos alakban nyilvánuló forrásait keresse fel s nyissa meg.

A befolyandó pénzek időszakonként hozzám, a belügyminiszteriumhoz terjesztendők fel, hol a vész-látogatta vidékekről a tudósitások összpontosulván, a szükség és segély mérve legbiztosabban felismerhető.

Az adakozók által határozottan bizonyos vidékekre szánt összegeket pontosan és gyorsan rendeltetésök helyére juttatandom.

Ugy a törvényhatóságok utján hozzám jutott, valamint az adakozók által netán közvetlenül hozzám küldött könyöradományokról nyilvánosan számolandok.

Budapesten, 1878. évi márcz. hó 11.

Tisza Kálmán.

— A magyar delegatió egyesült albizottságai tegnapelőtt este közös értekezletet tartottak s elfogadták az 1878. és 1879. évi előterjesztésekre vonatkozó előadói jelentéseket. A tárgyalásban Andrássy Gyula gróf több izben felszólalt, de nem mondott mást, mint az osztrák delegatió plenaris és bizottsági uléseiben. Tegnap délután két órakor a magyar delegatió nyilvános ülést tartott.

— Az országgyülési függetlenségi párt tegnapelőtt esti értekezletén elhatározta, hogy a képviselőház tegnapi ülésében inditványt ad be, Szeged városa és az árviz által sujtott Tisza vidéknek egy millió forint erejéig való segélyezése, az adó-behajtásának megszüntetése és moratorium kieszközlése iránt. A Szegedet illető inditványt Eötvös Károly, a vidék iránti módositványt pedig Novák Gusztáv terjesztette az értekezlet elé, melyek egyhangulag elfogadtattak.

Szeged sorsa

a képviselőház márcz. 12-iki ülésén.

Novák Gusztáv; Méltóztassék a t. ház megengedni, hogy a napirend előtt igen fontos ügyben kérdést intézhessek a kormányhoz. Legyen szives minket fölvilágositani, mi igaz azon rémhirekből, melyek Szegedet illetőleg ma az egész fővárost elrémitették? Tönkremenéssel fenyegetett kerületemnek, Magyarország e szivének és legmagyarabb vidékének érdekében kérem e felvilágositást.

Pauler Tivadar igazságügyminiszter: T. képviselőház! A kérdésre, mely a kormányhoz intéztetett, azt felelhettem, hogy a törvényszéki elnöktől ma reggel fél 8 órakor vettem az értesitést, hogy az éjjeli szélvész következtében a töltések átszakadtak, és hogy a viz a város felé ömlik. (Tisza Kálmán miniszterelnök a terembe lép.) Ezen tudósitás azon kéréssel volt egybekapcsolva, hogy a teendők iránti szükséges intézkedéseket tegyem meg. Arra nézve, a mi az igazságügyi tárgyakra vonatkozik — a rabok már el levén szállitva előbb — teendőim arra szoritkoztak, hogy az elnököt felhatalmazzam mindazon intézkedések megtételére, a melyek az iratok és a telekkönyvek megmentésére szükségesek s egyszersmind neki az erre szükséges megfelő pénzösszeget assignáltam.

Tisza Kálmán: T. ház! A kérdést, a mely a kormányhoz intéztetett, nem hallottam ugyan, de a tárgyát ugy is tudom, tehát a mit e tekintetben mondhatok, el is fogom mondani. (Halljuk.)

Tegnap az esti órákban Szegeden is kezdett dühöngeni a szélvész, a melyet itt is észleltünk. Már ugy 10 óra tájban egyes habok kezdettek a töltésen átcsapkodni ugy, hogy a megijedt munkások már a város felő kezdtek szaladni s természetesen a legnagyobb ijedség terjedt el a városban. Ez alkalommal még sikerült ugyan a munkásokat visszavinni a munkához s a bajt megakadályozni; de a szélvész folyvást dühöngvén, egy 2 óra 15 perczkor faladott távirat szerint a katastrófa Szeged városát illetőleg bekövetkezett.

Én a magam részéről csak az iránt intézkedtem az első perczben, hogy a kormány-biztost felhatalmaztam az élelmezési, életmentési, elszállitási költségekre egészen 40,000 forint erejéig, hogy ez irányban semmi hátramaradás ne legyen. Ujabb tudósitást, hogy mily mérvben következett be a katasztrófa, még nem kaptam; de meggyőződést szerezvén arról, hogy a távirati összeköttetés még fenáll, ujabb értesités küldésére nemcsak a kormánybiztost, hanem a polgármestert is felszólitottam, mindkettőt azért, hogy felhivásom esetleg az egyiket vagy másikat hamarább megtalálja és elrendeltem, hogy a veendő értesités az ülés folyama alatt idehozassék és amint ezt megkaptam, lesz szerencsém azonnal a t. ház tudomására juttatni (Tetszés). Egyuttal felszólitottam az illetőket, hogy értesitsenek táviratilag arról is, mi uton, mely oldalról lehetne a további segédkezésre nézve és mily irányban intézkedni?

Az a reményem a szomoru eset daczára is megvan, hogy emberéletet nem igen kell féltenünk, mert már napok, sőt némely részben már hetek előtt is megtörténtek az intézkedések arra

---

A „KELET“ TÁRCZÁJA.

Erdély földalakulási történetének vázlata.

A kolozsvári orvos-természettud. társulatnak és az erdélyi muz. egylet természettud. szakosztályának előadta

Dr. Koch Antal egyet. tanár.

(Folytatás.)

Az alsó harmadkori tenger viszonyaira világot vet a nagyszámu gypszrétegeknek leülepedése, melyek p. Zsobok táján egész hegyeket alkotnak. Ezen gypsz leülepedése arra mutat, hogy az alsó harmadkori tenger vize a gyors párolgás következtében sokszor sürődött meg annyira, hogy a a nehozen oldható gypsz kiesett az oldatból, de hogy időközökben higitva lett uj vizmennyiség által, mely nagyobb világtengerből özönlött ide s soha nem jutott annyira a sürüdés, mikép kősó is kiesett volna.

A harmadkor közepén tul ismét nagyszerü változás következett be Erdély- és vele az anyaország földjén is. A harmadkor elején beállott rétegszakadások — s az evvel összefüggő emelkedések és sülyedések — valószinüleg tovább is tartottak s ennek következése utoljára is az lett, hogy a vulkáni tüzhelyek födele, a kristályos kőzettömegek is ketté szakadtak s az igy támadt óriási réseken keresztül a reájok nehezedő rétegtömegek roppant sulya felnyomta a földbensőnek hevenfolyó tömegét s megkezdődött a középharmadkori óriási vulkánoknak nagyszerü működése, mely csak a harmadkor végén szakadt meg.

Erdély földjén három ily óriási szakadáson át tódultak ki a felületre a hevenfolyó tömegek. Az első és legnagyobb szakadás Ungh, Bereg- és Mármaros megyéken keresztül hatolt be Erdély északi részébe s innen délkeleti irányban lefelé vonulván, ketté szakitá a kelet-erdélyi szirthegységet. Az ezen szakadáson kitódult roppant mennyiségü vulkáni tömegek Magyarországon a Vihorlát-Guttin hegységet, Erdély északi határán a Czibles-, Láposi- és a Radnai havasokat, keleti részén pedig az óriási Kelemen havast és a remek Hargita hegységet alkották. A második, jóval kisebb mérvü szakadás a bihar-gyalui havasok éjszaki földén képződött s ebből nyomult fel a magas Vlegyásza hatalmas vulkáni tömege. A harmadik szakadásrendszer ugyanazon havasoknak déli felén kelet-nyugoti irányban vonult végig s ezen az erdélyi Érczhegység vulkáni tömegei jutottak a felületre. E helyen kiemelhetem egyuttal, hogy az Érczhegységben, a Láposi és a Radnai havasokban a kitörő vulkáni tömeg gőz- és olvadott állapotban sokféle nemes és nemtelen érczet ragadott magával, mely a kihült vulkáni, vagy a szomszédos üledékes közeteknek repedéseit és üreit kitöltvén, azokat az ércteléreket és tömzseket alkotá, melyeket azon hegycsoportokban évezredek óta bányásznak.

A harmadkor második felében tehát Erdély nyugoti, északi és keleti részében óriási — az Andesekéihez hasonló — vulkánok dühöngtek, mig Erdély medenczéjének tengerében a körülményekhez képest tovább fejlődött az élet. A vulkánok legnagyobb része az akkori tengerből emelkedett ki vagy annak partjaitképezte s csak kevés, ezek közt az Érczhegység némelyike, működött a szigetek bensejében, ugyanolyan viszonyok uralkodtak tehát akkor is, minőket most is látunk a működő vulkánoknál. Azon hevenfolyó tömegek, melyek ezen vulkánokból kiömlöttek s kihülésük után szilárd közeteket alkottak, általában trachyt névvel illettetnek a görög τραχίς után, a mi annyit tesz, mint érdes, durva, mivel ezen vulkáni kőzetnek felülete mindig érdes tapintatu. A vulkánok által kivetett hamu és kövecsek (Lapilli) ellenben, melyek később összeálló közetté váltak, trachyttufának és brecciának neveztetnek. Hogy ezen trachythamu és lapilli mily messzire vettetett, mutatja azon körülmény, hogy a trachyttufát és brecciát Erdély belterületén, különösen a medencze északi és keleti felében, mindenütt feltaláljuk, hol az a beltengerből leülepedett agyagos-, homokos- és márgás rétegekkel váltakozva fordul elő, a mi éppen mutatja, hogy a vulkánok kitörései mint a mostaniaké is időszakosak voltak.

A nagyszerü vulkánok kiemelkedése azonban Erdély határain kivül, és némileg belterületén is, lényeges felületi változásokkal járt, Moldva-Oláhország és Magyarország belterületei a roppant mennyiségü vulkáni anyagoknak a felületre jutásával, mivel helyükön mindenesetre hézagok maradtak vissza, mélyen lesülyedtek, mi által az erdélyi beltenger részben lefolyva elszigetelve lett, az északnyugati határán tökéletesen elzáratott a magyar beltengertől s csakis a Maros vonalán át maradt némi keskeny közlekedési ut a két beltenger közt, valamint az ojtozi szorosan át a háromszéki öböl és az oláhországi tenger között.

Ilyen viszonyok közt aztán természetes következés, hogy a beltenger vizének gyors párolgása miatt előbb-utóbb sóstóvá lett, melynek sótartalma ki nem juthatott többé, tehát idővel leülepednie kellett. A sónak leülepedése az emlitett trachytvulkánok működésének idejére esett, mivel a sótelepek a fenemlitett agyag, homok, márga és trachyttufa rétegei között feküsznek. A legegyszerübben és legtermészetesebben igy magyarázhatjuk meg a sóképződést.

A beltenger, melynek fenekére már az elkülönités előtt ülepedtek le váltakozó agyagos, márgás- és trachyttufa rétegek, az elkülönités után sokkal gyorsabban vesztett vizet a párolgás által, mint azt pótolhatta a környező keskeny szárazföld által felfogott édesviz s ez által mindinkább sürödött; a gypsz tehát, mint legnehezebben oldható só, mindenekelőtt kiesett a vizből s iszappal meg trachythamuval váltakozva, leülepedett a tenger fenekére; s csakugyan ezt észlelhetjük Kolozsvár mellett a Békás pataka mentében s a Mezőségnek számos helyein. A gyors párolgás következtében a beltenger mindig kisebb s természetesen mindig a mélyebb területekre szoritkozott s egyuttal a sóoldat mindig tömöröbbé vált. A csapadék édes vizek pedig ezalatt a beltenger elhagyott szegélyein a lerakott sót ujra feloldva utána vitték a közös sótartóba s igy a sóstó vizének sürüsége gyorsan növekedett. Végre annyira kellett jutnia a beltenger beszáradásának, hogy összefüggését elvesztvén, több apró sótóvá oszlott fel, melyek a belföld legmélyebb helyeit kitölték s hova a csapadékvizek folyton utána mosták a partokon hátrahagyott sót. Igy történhetett aztán, hogy a konyhasó végre az ilyen tultelitett vizü tavakból nagy tömegekben leülepedhetett, mivel a csapadékviz még sokáig folytatta a kilúgozás és a ságyüjtés munkáját az egyes sótavak számára. Az édes vizek azonban folytonosan anyagiszapot is hordtak magukkal, mely a sórétegcsék közé ülepedett, a mint azt a sótömzsökben észlelhető vékony szürke csíkok világosan mutatják. Csak ezen sóképződési elmélet magyarázza ki azon tényt, hogy a só nem általános réteg gyanánt fordul elő Erdély belföldjében, hanem hogy egyes helyen minden irányban egyaránt kiterjedő tömzsök gyanánt található fel, a mely helyeken aztán ki is bányászható. Mutatkozik azonban ezen sótömzsöknél egy igen nevezetes tünemény, mely abból áll, hogy az összes sórétegek, az azokat fedő palás agyag rétegekkel együtt lapos kúp alakjában kiemelkednek, mi által a sótömzs ilyen kúpnak magvát, a palásagyag pedig annak köpenyét, burkát képezi. A sótelepnek ezen kúpos kiemelkedése azonban mindenesetre jóval későbben történt, a midőn t. i. már vastag agyag és márga rétegek ülepedtek le ujra a sótelepek határára. Azon erőről, mely ezen kúpos kidudorodásokat okozta, biztos ismeretünk nincs ugyan, azonban valószinü, hogy az kapcsolatban áll azon térfogat növekedéssel, melyet különböző sókon tapasztalunk, ha azok oldatuk beszáradása után kristályos állapotba mennek át.

Mint emlitém, a sótelepek felett ismét agyagos és márgás rétegek terülnek el, melyek a viznek elmosásától megvédték azokat, s ezen rétegekben is még tengeri állatok nyomait találjuk. Ezen tény arra mutat, hogy a sónak egyes legmélyebb helyeken történt kiválása után, a magyarországi felső harmadkori tenger mindenesetre a Maros vonalán által, utat tört magának és ujra el-elárasztotta Erdély belföldjét, a magával ragadott iszapot annak fenekére lerakván, ez meggátlá ugyan a kősó legnagyobb tömegének isméti feloldását, de nem gátolhatta meg a sokkal könnyebben oldódó káli- és magnesia sóknak feloldását, melyek — ha ugyan kiestek már a beszáradt beltenger anyalúgjából, mindenesetre a kősó tetejében gyültek meg.

Igy magyarázható ki, hogy miért nem sikerült Erdélyben a kősó födüjében ezeket az iparra oly fontos sókat feltalálni. E tekintetben tehát B. Cottának több év előtt kifejtett nézetét osztom, hogy t. i. a káli- és magnezia sók a magyar medenczébe jutottak, de odáig nem megyek vele, hogy azokat az alföld közepén, mélyen a még később leülepedett rétegek alatt keressem.

Hogy a háromszéki öbölben nincsen só, az könnyen kimagyarázható abból, hogy ezen öböl ugyanazon idő alatt összefüggésben volt a mélyebb Oláhországgal, a hová sóvize lefolyhatott, s csak aztán száradhatott el teljesen.

(Vége köv.)

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

nézve, hogy a mentő eszközök, csónakok, pontonok, gőzhajók ott legyenek. Kötelességemnek tartom minden irányban megtenni minden lehető intézkedést, valamint azt is, hogy a t. házat minden veendő tudósításról azonnal értesitsem. (Helyeslés és tetszés.)

Elnök: Helfy képviselő ur kiván szólni e tárgyban.

Helfy Ignácz: T. ház! Valamint én, ugy bizonyára az egész t. ház mély megilletődessel értesült most a belügyminiszter ur szájából, hogy az a rémhir, mely befutotta ma reggel a várost, csakugyan igaz, hogy t. i. Magyarországnak egyik legkedvesebb és legvirágzóbb városát a legnagyobb csapás érte.

Én nagyban és általánosságban helyeslem azon intézkedéseket, melyeket a t. belügyminiszter ur egyelőre tett; de nem tehetem, hogy azt a megjegyzést ne tegyem, miszerint én nem találom egészen helyesnek, hogy a belügyminiszter ur a kormánybiztosnak ez összegre nézve egyátalában és pedig meglehetősen szűk határt szabott, mert én 40 ezer frtot akkor, mikor 70 ezer lélekből álló városnak megmentéséről van szó, nem tartok elegendőnek, mert sem a miniszter, sem pedig más senki nem képes ez idő szerint megitélni, hogy mennyi lesz szükséges.

Azt hiszem, hogy senki sem vette volna rosz neven a kormánytól, ha korlátlanul felhatalmazta volna a kormánybiztost, hogy a szükséghez képest tegye meg a kellő intézkedéseket, és hogy, mert fel kell tennünk, hogy az államhivatalnok nem fog pazarolni, ne takarékoskodjék ott, a hol emberélet megmentéséről van szó. Egyébiránt örömmel veszem tudomásul a t. miniszternek azon nyilatkozatát, hogy bevárva onnan a javaslatokat, ezekhez képest fog eljárni és azon kéréssel vagyok bátor felszólalásomat befejezni, hogy ha a t. miniszter ur még az ülés folyamán kapna értesitést, ezt itt közhirré tenni sziveskedjék. (Fölkiáltások: Ugy is megigérte!)

Tisza Kálmán miniszterelnök: T. ház! Csak azt a megjegyzést kivánom tenni Helfy képviselő ur fölszólalására, hogy én azt hiszem, hogy bármily nagy legyen is a város és a csapás: akkor, midőn táviratilag mindig lehet értesitést küldeni, az első szükségletre 40,000 frt bizonyára elég. Bármennyire érzem is a fölhatalmazás nélküli rendelkezés sulyát pénz tekintetben: ott, a hol honfitársaink életéről, fentartásukról van szó, a felelősséget teljes mértékben elvállalom, bárminő összeg is legyen az, mely megmentésükre szükséges. (Helyeslés és tetszés.)

Eötvös Károly: T. ház! Ehez a kérdéshez én is akarok pár szót szólani. Indiványozni akarom, hogy akkor, midőn Szeged elpusztulásáról a rémhirek perczenként jönek — ilyeneket magam is kaptam — hogy akkor, midőn a helybeli hirlapok szerkesztőségeihez valóban a legborzasztóbb dolgokról jönek perczről perczre, óráról órára a hirek: méltóztassék azon gyakorlathoz képest, melyet a t. ház olyankor követ, midőn egyik vagy másik kitünőbb vagy nevezetesebb tagja meghalt és midőn az e fölötti részvétnek kifejezésére a képviselőház felfüggeszti üléseit, méltóztassék most is, mikor a magyar alföldnek legelső magyar nagy városa, a végpusztulás pontján van és ennélfogva mi nem vagyunk abban a helyzetben, hogy a fenforgó kérdések felett nyugodtan tanácskozhassunk, üléseit felfüggeszteni addig, mig közelebbi és részletesebb tudósitások nem jönnek. (Helyeslés szélső balról. Ellenmondások jobbról.) Azok, a kik érdekelve vannak, pedig mindnyájan e helyzetben vagyunk, a kiknek rokonai, ismerősei és honfitársai forognak veszélyben, képtelenek a kellő nyugodtsággal ezen kérdésekhez hozzászólani. Engedtessék meg tehát nekünk körültekinteni; engedtessék meg helyzetüket, valamint azon város és az ország helyzetét meggondolni. Meggondolni azt is, hogy a kormánynak módjában állott volna a kellő katonai erő oda küldésével megmenteni Szeged városát; de nem tudott küldeni, mert Boszniában voltak a magyar ifjak. (Nagy nyugtalanság és ellenmondás a jobboldalon. A szónokot a zajban nem hallani.) Erre való tekintettel (Zaj.) kérem, méltóztassanak az ülést felfüggeszteni. (Mozgás.)

Madarász József: T. képviselőház! A jelen szomoru és vészteljes perczekben a multra nézve semmit sem akarok szólani. (Általános helyeslés.) Annak a csendes és a nyugodt időben lesz a helye. (Ugy van!) Most kötelességünk minden erőnket összpontositani a vész megtámadására, (Helyeslés.) Időt adni és kötelességévé tenni a kormánynak, hogy felhasználjon minden perczet. (Általános helyeslés,) Én tehát az ülésnek folytonosságát óhajtom kimondatni. (Helyeslés és mozgás.) Hanem igenis elismerem részemről, hogy tisztán csak ezen vész megtudására nézve volna az ülés folytonossága kimondandó. Legyünk itt kettőig, háromig vagy a meddig kell.

Én legalább részemről köteles vagyok nyilvánitani, hogy a kellő higgadtsággal és a kellő nyugodt vérmérséklettel akkor, midőn féltem a haza polgárai jó részét, nem birok tanácskozni s kérem a t. házat, hogy kimondván az ülés folytonosságát, a képviselők legyenek itt, a kormány egyes tagjai, ha szükséges, távozzanak el, mások legyenek itt, mi pedig képviselők maradjunk itt, bármely hirek meghallgatására, és a tanácskozást mára más tárgyakat illetőleg függesszük fel. Ezt tartom én hazafias kötelességünknek. (Helyeslések és ellenmondások.)

Tisza K. miniszterelnök: T. ház! (Halljuk! Halljuk!) Mindenekelőtt és mindenek felett tiltakoznom kell a fölhozott analogia ellen. Mert bármily nagy legyen is a baj, mely Szegedet érte, hogy — miként egyik képviselő ur mintegy mondotta — Szegednek temetését tartanák . . .

Eötvös Károly: Nem mondtam!

Tisza Kálmán miniszterelnök . . . ezt határozottan tagadom. (Élénk helyeslés.)

Eötvös K.: (Közbeszól) Nem mondtam!

Tisza Kálmán miniszterelnök: Az analógiát méltóztatott az egyesek temetéséből levonni (Ugy van! jobbfelől.)

Szegedet érheti és érte, fájdalom, csapás. Mérvét e perczben meghatározni nem tudom. De hogy Szeged élni fog, arról meg vagyok győződve, s erre minden lehetőt mégtenni mindnyájunknak kötelessége. (Élénk helyeslés.)

A mi a másikat illeti, a katonaság oda volt rendelve az összes vidékről. Az által, hogy Boszniában van a hadsereg egy része, nem kevesbedett azok száma, a kiket oda rendelni lehetett, mert az nem szállitja le annyira a magyar-osztrák hadsereg számát, hogy a miatt Szegedre annyi, a menynyire ott szükség volt, ne jutott volna. (Mozgás a szélsőbalon.) Hogy a katonaság megtett minden lehetőt, hogy emberfeletti munkaerőt fejtett ki (Igaz! Igaz!) elismeri mindenki (Ugy van! Ugy!) a ki igazságos akar lenni. (Ugy van!)

Van-e valahol hiba, hol van, azt én nem akarom most kutatni, de a katonaság részéről semmi esetre és semmi viszonyok közt nincs. (Élénk helyeslés.)

A mi a kérdés további oldalát illeti, én, t. ház azt tartom, hogy minden bajt és minden veszélyt a maga mértékével kell mérni. S bár mily nagy legyen is ma a veszély Szegeden, az oly rendkivüli intézkedésekre, mint az országgyülés permanentiája, ha higgadtan megfontoljuk a dolgot, indokul bizonynyal nem szolgálhat.

Én a magam részéről nem tehetek róla, de egyéni nézetem szerint azt tartom, hogy a baj vagy csapás, mely az ország egyik részét éri, a munkaszünetelésnek helyesen indokául nem szolgálhat (Helyeslés jobbfelől), mert azért lehet dolgozni és nem zárja ki, hogy az ember ne méltatná kellően a veszélyt, sőt mentől több a baj, szerintem annál többet és szorgalmasabban kell dolgozni (Helyeslés jobbfelől.) Azt azonban, hogy a felfüggesztés fölött kiván-e és hogyan a t. ház határozni, a ház bölcsességére bizom. Én ezeket csak általánosságban kivántam megjegyezni. (Tetszés.)

Kállay Ödön: T. ház! Engem Szeged városa szerencsétlensége egyáltalában nem indit arra, idő előtt elkezdjem a kormány elleni kritikát. (Tetszés.) Majd eljön az idő, midőn a kormány eljárását megbirálhatjuk. Azt gondolom, ma még nincs annak az ideje, de igen is van annak, hogy fölszólitsuk és fölhivjuk a kormányt, hogy kettős erélyét megfesziteni és mindent elkövetni méltóztassanak arra, hogy a szerencsétlenek a lehetőség szerint megmentessenek és az éhezőknek kenyér adassek. (Tetszés.) Majd ha eljön az idő a kritikára, akkor majd megróhatjuk a kormányt.

A mi a permanentiát illeti, én a miniszterelnök urral tartok s azt mondom, hogy gyászolhatjuk a szerencsétlenséget, de Magyarországnak annyi teendője van, hogy azzal, ha munkálkodunk, nem fogjuk örömünket kifejezni a fölött, hogy Szeged városát a viz elboritotta. Lelkünkben gyászolhatunk, de azért a munkát tovább folytathatjuk. (Helyeslés és tetszés.)

Elnök. A t. ház az üléseket tovább folytatni kivánja, föl fognak olvastatni az inditvány és interpellátiós könyvbe netalán foglalt bejegyzések. (Fölkiáltások a szélső balon: Nem akarjuk folytatni az ülést. Szavazzunk!) Inditvány tétetvén az iránt, hogy a mai ülés függesztessék föl, szavazással szükséges a kérdést eldönteni. Kérem tehát azon képviselő urakat, a kik az ülés felfüggesztését kivánják, méltóztassanak felállani. (Megtörténik.) A többség a felfüggesztést nem kivánja.

Madarász József: Én nem tanácskozom. (Madarász József a teremből távozik.)

Szeged veszedelme.

A nagy katasztrópháról, mely az Alföld nagy városát érte, tudósitásaink is kellő képet nyujthatnak ugyan s más lapok táviratai lényegesen uj adatokat nem sorolnak föl, mind a mellet a szomoru helyzetről két lap tudósitójának táviratait itt közöljük:

Szeged, márczius 12. 9 óra d. e. (A „P. Ll." sürgönye.) Oly nagy, folytonos aggodalom és fölemésztő munka után a rémület és pusztulás ily borzasztó éjszakája! Szeged város képe, a történt kár, a nép kétségbeesése tul tesz minden leiráson. Már midőn éjszaka 11 órakor erős szél keletkezett, miudenki elcsüggedt a mentés müve fölött, de mégis kitartott, kivált a katonaság, a végzetes helyen, a töltés előtt az első őrház mellet az ugynevezett makkos erdővel szemben, a mig csak lehetett, lépésről-lépésre küzdött a pusztitó elemmel, ezer meg ezer ember életéért és vagyonáért. Ötvenszer szakitott a viz rést, ötvenszer lettek eltorlaszolva, bedugaszolval Csak midőn a visszavonulás fenyegetve volt és maga a töltés több ölnyire elsodortatott, adta föl Pulcz tábornok a csatát, és azzal a várost; kiadván a parancsot, szemben a lehetetlenséggel, az elvonulásra. Ez volt a jel a menekülésre a polgárokra nézve is. Mindenki a város felé özönlött.

Midőn félkettőkor az első hivatalos hir a bizottságba érkezett, azonnal elkezdték a vészharangokat kongatni; az emberek még nem tértek vissza a töltésről, oly rohanva jött utánuk az áradat. Az országuton s az alsóváros mellékutján a szerencsétlenek végnélküli sokasága tolongva jött, sokan mindenféle háziszerekkel megrakva, mások álmukból felriasztva meztelenül; magasabban fekvő helyekre menekültek: „Segitség, segitség, ott vannak gyermekeim a házban, már nem menthetem meg őket." Közbe-közbe itt-ott egy-egy vészlövés hallatszott a szorongatott házakban. A pusztitó vihar azonban tovább dühöng és őrült sebességgel kergeti a hullámokat a belváros felé.

9 óra 5 percz délelőtt. Egy fél óra lefolyása alatt az egész hosszu országut viz alatt volt; nemsokára a városház tér is. Ma délelőtt a közlekedés a legszükebb helyre a Hungária szálló közé szorult. A posta, a távirda-hivatal, a fellegvár, a városnak több mint kétharmada viz alatt van. Hidászok és katonák dolgoznak és mentenek minden felé csolnakokkal és pontonokkal. De ennek daczára is igen sok szerencsétlenség fordult elő. A „Csongrád" fedélzetére épp most emeltek két vizbe fult gyermeket. Az alsó városban egy ház összedőlt s tizenegy embert eltemetett. Bizonyos, hogy hasonló borzasztó esetek nagy számmal történtek. Ez óráig már mintegy 50 ház omlott össze.

Reggel 6 órakor hozzá még tüz ütött ki a gyufagyárban. Az épület teljesen leégett. Megbizható hirt idáig semmiről semmiről sem lehet tudni, mert teljesen kivételes állapot van. Minden magas ház folyosói és lépcsői emberekkel és javakkal vannak tele zsufolva. A városban nem lehet mozogni, mert minden csolnak mentésre kell. Borzasztó állapot!

9 óra 35 percz. A távirda-hivatalba legujabb sürgönyőmmel övig gázolva jöttem. Most egy pontonon megyek el. Eljőhetek-e ide, még nem tudom, mert kevés a csolnak.

Délben a „P. N." a következő táviratokat kapta: A gyufagyár felrobbant, ég. A reáliskola, postaépület viz alatt. Az iskolautcza, a város legmagasabb pontja félig telve vizzel. A viz óriásilag nő. Az egész vonalon a töltések beszakadtak. Szemlátomást dőlnek a házak. Döglött ökrök, lovak usztak. A katonák pontonokon bámulatosan dolgoztak. Még legalább háromszáz ponton kell. Ladik, ponton alig száz van. Élelmi szert nem kapni. Ki csak teheti, Temesvárra menekül. Csatornák mind felszakadva, nem birták bedugni. Tömérdeken keresik rokonaikat. A várra pontonokon szállitják a menekülőket. Kiss-féle ház körülvéve vizzel. Viz legnagyobb ház pinczéibe is folyik. A zsinagóga-utcza egyrésze ledült. A zsinagóga telve vizzel. Templomokba menekülnek. A főgymnázium tele menekültekkel. Meglehet, a távirda oszlopok estig összedőlnek. A pusztitás mind rémitőbb; alig egy-két utcza van szárazon. Az utczák megannyi folyók; a házak nagy számban hirtelen összedőlnek. Beszélik, hogy a kórház bedőlt; ötszáz ember lett volna benne; e hir nincs még megerősitve. A földszintes házaknak sok helyütt ablakai se látszanak ki a vizből; számtalan háznak csak teteje látszik. A vár belseje tele van vizzel. A nép töltéseken van; nagy részben elmenekült. A csónakok nem győzik a munkát.

*

Szeged városa és az árviz által sujtott vidékének megmentésére a képviselők körében egy mentő bizottság alakult, mely tegnap reggeli 6 órakor indult a fővárosból az árviz által boritott vidékre. A bizottság ellátta magát egyelőre öt csónakkal és szükséges mentő eszközökkel, valamint élelmiszerekkel. Az indulás az osztrák vasuti vaspályaudvartól történik, a kiszállás pedig a szegedi vasutvonal végállomásánál Szatymázon lesz, hol csónakra kelve, Szegedet igyekszik a bizottság elérni. E mentőbizottságba következő képviselők ajánlkoztak: Beöthy Algernon, Krajcsik Ferencz, Sváb Károly, Bethlen András gr., Gábor Péter, Teleki Domokos gr., Horváth Gyula, Potoczky Dezső, Andrássy Mihály, Ugron Gábor, Miklós István, György Endre, Ercsey Géza, Törzs Kálmán, Hederváry-Khuen Károly gróf.

*

300 egyetemi polgár indult tegnap a déli 12 órai vonattal Szegedre. A vasuton ingyen jegyet kaptak és mindeniküknek egy-egy mentőkötél lett kiszolgáltatva.

*

A kormány részéről dr. Faschó Moys Sándor m. k. belügyminiszteri osztálytanácsos, az ázvizveszély tartamára Dorozsmára küldetvén, ott f. évi márczius 10-ikétől, az árvizveszély által sujtottak élelmezéséről és biztonságba helyezéséről gondoskodik.

*

Lukács György kormánybiztos sürgönyzi a miniszterelnökségnek: Szeged, márcz. 12. d. u. 6 óra 30 percz.

Az élelmezés szakadatlanul fely, a mentő járművek, miután Dorozsma községnek 25 csolnakot kellett volt által adni, nem látszanak elégségeseknek. Nekem magamnak se jutott eddig egy csónak kizárólagos rendelkezésemre, mert mindenekelőtt állónak tartottam az emberek megmentését.

Ma délután a katonák egy szegedi embert fogtak el gyujtogatási gyanu miatt. Egyéb kihágás nincs bejelentve. Éjszakára nehány katonát küldök csolnakokon több polgári egyén kiséretében czirkálni, mert több összoomlott házban minden vagyona bennmaradt a tulajdonosnak, és én nagyobbmérvü lopásoktól tartok.

*

Szeged, márcz. 12. 7 óra 40 p. este. Az áradás a reggeli órákban már az egész város területét elboritván, délben szinelt a Tisza vizével. A vasut csekély méretü nyilása kibővittetett, ugy nemkülönben a röszkei uton is három nyilás vágatott, melyeken este 6 órakor már mintegy három láb eséssel ömlött a viz kifelé. A Tisza partja még nem volt megvágható, mivel a menekülni nem tudók ezrei ott telepedett le, holnap reggel azonban e helyen is 150 ölnyi nyilás fog vágatni.

Ezen munkálatokat a katonai müszaki csapatok végzik, mivel a város munkást nem adhat.

Szentes, márczius 12. 7 óra 25 percz este. A tegnapi vihar által hosszu vonalokban megrongált bökény-mindszenti töltéseken, a mennyiben burkolatuk megsemmisittetett, a mai szél is még sok kárt okozott; ennek daczára a töltések állanak s kijavitásukon nagy erélylyel dolgozunk.

Csongrád a habverés által közvetlen nem érintetvén, még biztonságban áll.

Szeged, márcz 12. 6 óra 15 p. este. Csónakokban és egyéb járművekben érezhető a hiány a miniszterium általkilátásba helyezett gőzszivatytyukat most még használni nem lehet. Holnap a vizszin sülyesztése végett a városmenti töltések keresztül fognak vágatni.

A helyzet leverő, már eddig több száz ház dőlt össze. Tüzoltók és tornászok, miután csolnakokkal jönnek, nagyon váratnak.

*

Az iszonyu vész lefolyásáról hű képet adnak következő távirati tudósitások:

Szeged, márcz. 12 d. u. 4 óra 10 percz. Beköszöntött a végpusztulás. A legerősebb házak nagy robajjal összedülnek.

Bejártam csónakon a várost; alig látni egy-két ép házat egy utczában.

Sok ember vár mentő kézre; de hiába: kevés a csónak.

Több ezer emberélet forog veszélyben; s nem lehet őket megmenteni.

Több utczában nagy tüz.

A nyomor és kétségbeesés leirhatatlan.

Szeged volt!

Szeged, márcz. 12. Esti 8 óra 30 p. A mentést fáklyákkal sikeresen folytatják. A viz este apadni kezdett. Az utczákon rémitő sötétség uralg, melyet itt ott a mentők fáklyái szakitanak meg. Olykor a néma csendbe kétségbeetett jajveszékelés és robaj vegyül, aztán ismét siri csend. Éjjelre biztosabb helyekről is kihurczolkodtak.

Szeged, márcz. 12. Esti 8 óra 30 percz. Csónakkal bejártam az egész várost. A pusztulás iszonyu. Az alsóvárosban egész utczák eltüntek, a felsővárosban szintén. A merre mentünk, jobbra balra ropogás, recsegés. Az emberek a háztetőkre menekültek. Rimánkodnak, hogy mentsük őket; mindnyájáit nem lehet. Alig távozunk, iszonyu robaj és a ház eltünt a bennlevőkkel együtt. Ily szivrepesztő jelenetek gyakoriak. Lehetetlen minden embert megmenteni. **A vészbizottság elfelejtett idejekorán gondoskodni elegendő mentőszerekről. — Összesen csak harmincz ponton és vagy hatvan csolnak működik,** a mi a város tizedrészének sem elég, mert **nehány legmagasabb ponton fekvő házakon kivül az egész város viz alatt van. Ma már négyszer volt tüz** és nagyon félnek, hogy éjjel a gyujtogatások gyakrabban ismétlődni fognak. A felsőváros egyik utczájában alig birtunk áthaladni a sok romtól. Egyik ház tetejéről egy öreg asszonyt kötéllel bocsátottunk a csolnakba. A Rókus külváros csupa rom. — Az árvaház nem dőlt össze, személyesen meggyőződtem róla. — A gyöngén hullámzó vizen butordarabok, házfedelek, gerendák s nem ritkán holttestek usznak. Az egész látvány iszonyu benyomást tesz, de még borzasztóbb képet nyujt a Tisza töltése. Itt vannak azok, kiket most mentenek, vagy kik nem akartak másfelé menni. Anya gyermekét, testvér testvért, gyermek szülőjét keresi hiába. E szegények meg vannak fosztva mindenüktől, helyzetük kétségbeejtő. **Élelmi szerek fogytán vannak,** pénzért keveset lehet kapni, azt is drágán. Eddig csak **Temesvár, Kikinda, Zombor küldött kenyeret. A menekültek legnagyobb része Uj-Szegeden van.** A lakosság nyugodt, mert tökéletesen ki van merülve és elfásulva.

Három-négy belvárosi utcza kivételével sehol sem lakik senki, de a **házakban szorultak száma legalább hatezerre tehető, s ezek nagy része elveszettnek tekinthető.** A mentést folytatják éjjel is, de alig ha lesz valami eredménye, mert a szűk utczákon a sok romtól csak a legnagyobb vigyázattal és erőfeszitéssel lehet haladni. **Budapesti mentő csapat derekasan viseli magát, szintugy a katonaság,** de a többi csolnakos keveset törődik a veszélyezettekkel, inkább csak bámulni csonakázik. Idegrázó jelenet volt délután, midőn kigyult Aigner füszer boltja. A csolnakosokat visszvariasztották azzal, hogy az égő házban lőpor van, mig a házakba szorultak kétségbeesetten tördelték kezeiket s jajveszékelve esedeztek, hogy vegyék őket a csolnakba; a csolnakosok azonban megijedve visszafordultak. A mentők közül **kitüntette magát Porzsolt Gyula, ki negyedmagával délelőtt 32 gyermeket és 41 asszonyt mentett meg.** Elismerést érdemel különben **„Csongrád" hajó gépésze, Neujahr** ur, ki egészen orvosi szerepet játszik, öt vizből kihalászott embert uj életre támasztott, a hajóra menekülteket ellátja a mennyire lehet élelmi szerekkel. **Zubovics csapatával bravourral működik.** Többeket, kik pénzért akartak menteni, Zubovics városházára kisért. „Csongrád" hajókapitánya Hadzsy csolnakával erélyesen, dicséretet érdemlőleg működik. Uj-Szegeden Novák főügyész a menekültek közt kenyeret oszt szét. Pulz altábornagy inditványára elhatároztatott kétszáz méter széles **uj átvágást eszközölni a tiszai töltésen.** Az ég borulni kezd. Gyönge szél fuj. Az éj elé aggodalommal tekinthünk, könnyen megtörténhetik, hogy reggel nem látunk mást, mint vizet, melyből nehány templomtorony nyulik ki.

Maradok, mig csak valaki it marad.

*

Szeged, márcz. 12. éjjel fél 11 óra. Hajmeresztő esetek történtek a mentésnél. Rókusban a téglavetőnél egy szegedi ur dereglyén holmiját menté, mig közelében tégla-állványon nyolczvan asszony és leány lebegett élet-halál közt. Zubovics és Porzsolt odajövén, a dereglyét lefoglalták, az asszonyokat megmenték, tiz perczczel rá a téglavető beszakadt. A dereglye kormányosát bekisérték. Titze Ottó honvédhadnagy nejével tömérdek gerenda közt uszott egy deszkán, megmentették; Glück kereskedő nejével, négy gyermekével, anyjával, cselédjeivel együtt a romok közt hirtelen eltünt; másutt 11 embert temettek el a romok. Zubovics kihuzott egy gyermeket, ennek fejét a mestergerenda elvágta. A felső városban találtak koporsót s benne hullát; másutt egy anyát két kis gyermekkel karjaiban, halva. Zubovics összesen 93 asszonyt, 67 férfit megmentett. Tapasztaltatván, hogy a csolnakokat lopják üzérkedési czélokra, ma éjjel Zubovics, Porzsolt katonai őrjáratokkal bejárják az ártért.

Az erdélyi gazdasági egylet működése.

(Titkári jelentés.)

(Folytatás.)

A köztelki jövedelem csakis a jó szőlő és répatermés következtében emelkedett 1280 frtra, mert a csemetekereslet felette csekély volt. Napszám összesen 2369½ használtatott fel, mely 1201 frt 88 krba került, azaz napjára nem egészen 51 krajczár esik. A köztelki deficit az elmult évben 959 frt 72 krt tesz, és igy a tavali költségvetésben előrelátott 700 frtnyi összeg 259 frt 72 krral lett tulhaladva.

A folyó 1879-ik évre a kiadások 1900 frtra, a bevételek 1100 frtra vannak felvéve, lenne tehát hiány 800 frt, mely költségvetésünkben is igy szerepel.

Hogy a felszámitott kiadási összeg elegendő lesz, az — normális időjárást feltéve — annyival is inkább remélhető, mert számos költséges munkának sulya a mult évre esett, és többé nem is ismétlődik.

A nagy utczai szőlő, mint már emlitettük, a mult évben rendezve lett, a további tisztázás az idén lesz végrehajtva, ezen munkát is a bőtermés hathatósan segitette elő. Egy régóta fenyegető kiadás: a keritésnek gyökeres javitása nem volt tovább halasztható, ez alkalommal a szabályozási vonalba juthatás miatt 46¾□ öl közhelyet kellett átvennünk, melyet Kólozsvár városa oly kikötéssel bocsátott át, hogy a szőlő eladása esetén ennek árát, ölét 5 frtjával számitva, megfizetni kötelesek leszünk. A kerités költsége 162 frtot tett, a vinczellér fizetésével együtt tehát 282 frtot költöttünk a szőlőre, ebből levonva a 168 frt jövedelmet; itt 114 frt deficitet találjunk.

A kolozsvári községi faiskola ügyéről fájdalom mit sem jelenthetünk! Felszólaltunk 1878-ban is több izben, de sem választ nem kaptunk, sem a már két évi bér megfizetve nem lett, sem — a mi legsajnosabb — a faiskola létesitésére nézve legkisebb lépés sem történt. Végre egyenesen a polgármester urhoz fordultunk és kénytelenek voltunk kijelenteni, hogy azon esetben, ha egyletünk a faiskola azonnali beállitására nézve kellő biztositékot nem nyerne, a felajánlott helyet folyó évi april hó 1-jétől kezdve az egylet saját rendelkezésébe visszabocsátottnak fogja tekinteni, mert sem magához méltónak, sem tagjai előtt igazolhatónak nem tartja azt, hogy „Községi faiskola" czimén egy fontos közczélnak elérésére szánt terület továbbra is olcsó marhakaszáló gyanánt a város majorsági ökreinek eledeléül szolgáljon. Válasz azonban mind e jelen óráig nem érkezett.

Valamivel örvendetesebb, mit „Erdélyi gazda" czimű szakközlönyünkre vonatkozólag jelenthetünk, a mennyiben az előfizetési ár leszállitása következtében az előfizetők száma megkétszereződött. Még igy is nagyon csekély a mennyiség, hiszen mindent számitva, heted félszáz példány ment szét, de legalább bebizonyult az, hogy az igazgató választmány intentiója helyes volt. A pártolás-hiány különben ijesztő nagy, és ezen segitni részben azon t. birtokosok lennének hivatva, kik mint alapitók, a lapot különben is dijtalanul kapják, ha azt gazdatisztjeik számára előfizetnék: higyjék el, hogy a mai uzsorás világban jobb kamatra semmiképen sem adhatnák ki e csekély összeget!

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

Községek és olvasó egyletek is megbirnák az ily csekély kiadást; mi részénkről nem tehetünk egyebet, mint hogy a mivelődésre, a szakbeli ismeretek gyarapitására lehetőleg olcsó és kedvező alkalmat nyujtunk. Az 1878-ik lapszámadás szerint az egyleti pénztár által 622 frt lesz pótolandó, mely összeggel szemben 400 példány küldetett dijtalanul szét a tagoknak és más jogosultaknak.

A lap emelésére intézett szakadatlan törekvés arra inditá az igazgató választmányt, hogy február közepé'öl kezdve „Üzleti hetiszemle" czim alatt egy uj rovat létesitését határozta el, mely a budapesti és bécsi gabonatőzsde, valamint az ottani marha és sertésvásárok forgalmát és árait röviden és hiven jelzi, hisszük, hogy ezen ujitással kedves szolgálatot tettünk és kivánatos tájékozást nyujtottunk mindazon gazdatársaknak, kik a költségesebb üzleti lapokat nem jártathatják.

A lapunknak tavali folyamából fennmaradt, mintegy 30 példányát az illetékes egyházi hatóságok utján szegény és a gazdaság iránt érdeklődő felekezeti néptanitók részére ajánlottuk fel.

Külső működésünk egyik legnevezetesebb mozzanata a párisi közkiállitásnál történt szereplésünk volt, mely kétféleképen érdekelt bennünket, egy részt azért, mert abban több és jeles termékkel képviselve voltunk, másrészt azért, mert egyleti titkárunk ott mint Magyarország mezőgazdasági, erdészeti és borászati felügyelője működött. A mult évi közgyülés által elhatározott szabadságolás következtében a titkár helyettesitése vált szükségessé, mely czélból annak hatásköre több felé osztatott: kolozsmonostori tanár Walter Lajos ur a fogalmazási szakot vette át, kit az orvosában a titkári segéd Keresztély Lajos ur gyámolitott a kerti ügyek intézése, mint már emlitve volt, Szentgyörgyi Lajos urra volt bizta, végre az „Erdélyi gazda" szerkesztői teendőit Szabó Sámuel ur végezte.

A lefolyt év és részben e jelentés tanuskodik arról, mily buzgósággal feleltek meg a nevezett urak az elvállalt feladatnak és igy a mult évi t. közgyülés azon határozata, hogy a titkár távollétéből az egyletre semmiféle anyagi teher ne háromoljék, valamint, hogy ez által az egylet egyéb érdekei hátramaradást ne szenvedjenek, minden tekintetben érvényesült.

Hogy miuő eredménynyel állták meg helyüket terményeink és kivált borunk a világversenyen, az ma már eléggé tudva van és ha tán mi kevésre becsüljük is a kivivott sikert, ha megbocsátható elfogultsággal nem is annyira több, mint inkább nagyobb dijakat vártunk, ugy ne feledjük azt, hogy arányban nem csak jobban lettünk osztályozva, mint a tulajdonképeni magyar borok, hanem az összes idegon borok között is megfelelő rangot nyertünk. Mindezeknek kimutatása a szőlészeti szakosztályunak a választmány által is helybagyott határozata folytán egy külön dolgozatnak van fenntartva, melynek elkészitése a titkárra bizatott. Igy a párisi köztárlat emléke oly méltón lesz megörökitve, mint az arra forditott áldozat és a jelzett siker azt kivánatossá és megengedhetővé teszi.

A dicső-szent-mártoni és deési kiállitáson való szereplésünk már korábban meg volt emlitve.

A nmlgu miniszterium az elmult évben is anyagi segélyben részesité egyletünket, melyért fogadja őszinte köszönetünket — a segély összege a lap fenntartása és a vándortanár fizetése czimén 1600 forintot tett. Nagy hálával emlékezünk meg továbbá a nmlgu miniszteriumnak azon előzékenységéről is, melylyel egyletünket az általa kiadott, vagy segélyezett szakközlönyök és könyvekben részesiteni kegyeskedett; ezen becses adományok a lefolyt évben is tetemesen gyarapitották egyletünk könyvtárát, melynek szaporitására azonkivül még pénztárunkból is jelentékeny összeget, közel 200 frtot vettünk igénybe.

Ugyancsak a nmlgu miniszterium Mont d'or paszulyt, legkorábbi székely törökbuzát, tót árpát és lentovitzi répamagot küldött megkisérlés végett; e kisérletek azonban csak közepes sikert mutattak fel.

A nmlgu. földmivelési miniszterium saját kezdeményezése folytán, a kolozs-monostori m. kir. gazd. tanintézet ellenőrző felügyelete egyletünkre lett ruházva, mely czélból igazgató választmányunk alelnök Szabó József, Dávid Antal és Ladányi Sándor tagtársak személyeikben felügyelő bizottságot küldött ki. — Ennek első általános jellegü jelentése a folyó év elején terjesztetett fel a nmlgu miniszteriumhoz és avval nyert elintézést, hogy az intézetnél létesitendő reformok érdékében kiküldött vegyes bizottságban egyletünk báró Jósika Lajos, Papp János, Szabó József és gr. Bethlen Géza tagsársak által lesz képviselve. A bizottság munkálatait mielébb meg is fogja kezdeni, hogy a kivánatos reformok még az idei ősszel életbeléptethetők legyenek.

(Folyt. köv.)

A TÖRVÉNYHATÓSÁGOKBÓL.

Torda-Aranyosmegye közigazg. bizottsági gyülése.

A főispán hivatalos távollétében a f. hó 12-én megtartott közig. bizottsági gyülést h. alispán Rediger Béla, megnyitván, előterjeszti a megye mult havi közigazgatási állapotáról szerkesztett jelentését, a melyből kitünik: mult hóban beadványi jkönyvre érkezett 535 ügydarab, a melyek mind elláttattak. A közbiztonság csakis egy kismérvü tűzesetet által lett megzavarva F.-Fülén. A megyei közp. börtönben volt 13 rab, 12 férfi és 1 nő; márczius 1-ig szabadon bocsáttatott 8 férfi és 1 nő. A rabok munkabéréből befolyt 2 frt 97 kr. „Végül inditványoztatik, hogy a közig. bizottság részéről ő Felségeiknek 25 éves jubileuma alkalmából üdvözlő felirat küldessék, — a mi helyeslléssel fogadtatván, a felirat szerkesztésével Moldován Gergely tanfelügyelő lesz megbizva.

Előterjeszti továbbá h. alispán a Demeter Zsigmond volt gyéresi körjegyzőnek közvetlenül a belügyminiszter urhoz intézett s onnan törvényszerü további intézkedés végett a közig. bizottsághoz leküldött panaszlevelét, a melyben több Torda-Aranyosmegyei volt tisztviselő ellen sikkasztás miatt panaszt emel . . . Daczára annak, hogy a panasz tárgya az illető tisztviselők teljes ártatlansága bebizonyitólag már rég elintézést nyert, — D. Zs. az ügyet ujra felszinre igyekszik hozni — ezzel akarván bosszut állani a megérdemlett fatumért, a mely őt a multban elkövetett számtalan visszaélései miatt nem sokára a büntető igazságszolgáltatás „asylumába" fogja rendőri fedezet mellett szállitani, a hol a derült napfény csak a börtön homályos ablakán keresztül fogja olykor olykor felkeresni.

A közig. bizottság egy 3 tagu bizottságot nevezett azon utasitással, hogy ez az ügyiratok alapján egy felterjesztést készitsen, a melyben D. Zs. panaszlevele alaptalansága a belügyminiszter ur előtt felfejtessék.

Dr. Harmath Márton főorvos jelentése szerint a mult hóban a közegészség állapota „kedvező volt. Az idei sorozás eredményét orvosi szempontból tekintve: az idei sorozásra nagyon sok elgyengült, kifejletlen testalkatu, elsoványodott, lazult idomzatu, általában testileg teljesen elsatnyult ifjuság állott elő, anélkül, hogy orvosilag valamely örökölt, vagy helyhez kötött kóralakot lehetne megállapitani.

Ezen elszomoritó állapot előidézésére az orvosi nézet szerint különösen négy főtényező együtt működése folyhatott be t. i. 1.) a csecsemőkor hiányos, egészségellenes, rendetlen, minden figyelmet nélkülöző ápolása, 2.) a nevelés hiánya, 3.) az elszegényedés és 4.) a régibb ujonczozási törvény martialis intézkedései.

Az árvaszéki elnök jelentése szerint: a mult hóban beadványi jkönyvre jött 601 drb, a mely mind elláttatott. A f. év marcz. 1-én az árvák létszáma tesz 7660-at, a gondnokoltak létszáma pedig 41. Teljesen vagyontalan árva és gondnokolt van 313.

Az árvai vagyont illetőleg: Az egyes árvai pénztár f. év marcz. 1-én tesz 24,303 frt, 35 krt. Az összzesitett árvai pénztár tesz 3534 frt 19 krt:

Kir. adófelügyelő — mint rendesen — jelenleg sincs a megye adózási viszonyaival megelégedve, tekintve a még hátrálékban levő nagy adótartozást. A mult hóban befolyt 14,579 frt, s igy maradt még törlesztendő hátrálék 125,214 frt. Reményét fejezi ki azonban kir. adófelügyelő, hogy az általa az adók könnyebb módoni felhajtása tekintetéből inditványozott u. n. járási végrehajtók felállitásával az év végéig az ősz szes adórestantia be fog folyni. Nem tudom, ha vajjon nem a kételynek akart é kifejezője lenni az a mosoly, a mely a kir. adófelügyelő fennebbi nyilatkozata alkalmával a bizottsági tagok ajkain elvonult!

Kir. ügyész, Csekme Béla, a mult hóra vonatkozó kir. törvényszéki börtönügyi jelentését a következőben teszi meg: január végén a vizsgálatiak létszáma volt 13 férfi és 3 nő; mely számhoz hozzáadva a február havi 6 férfi és 1 nő szaporodást, lesz összes létszám 19 férfi és 4 nő; ebből levonva 10 férfi, 2 nő apadását, marad február végén 9 férfi és 2 nő. Elitélt január hóról átjött 43 férfi, 5 nő; szaporodott 4 férfi 1 nővel, ezen létszám apadott 15 férfi 1 nővel, maradt február végével 32 férfi 5 nő elitélt.

Kihágásért fenyitett február hóra átjött 4 férfi, szaporodott 6 férfivel; az apadást levonva, maradt február hó végén 5 kihágásért elitélt.

Rabtartási költség téritmény czimen bejött 121 frt 68 kr, mely összeg a helyi m. kir. adóhivatalhoz lett befizetve.

A kir. törvényszékhez a mult hóban 16 büntetésre méltó cselekmény lett bejelentve, még pedig: lopásért 8, s testi sértésért 4, csalásért 3 és nyilv. erőszakért 1.

Ülés vége d. e. 11 órakor.

Torda, 1379. marczius 12.

N. A.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, 1879. márcz. 14.

— **Segélyért kiált** a magyar Alföldnek a Tisza árjával küzdő s az ártól elboritott népe. Szeged és más három község már elsepertetett a föld szinéről az elemek által s nincs magyar a hazában, kinek szive mélyéig ne nyilalna a kunyhójából kiüzött s mindenétől megfosztott legjobb testvéreink segélykiáltása. A fájdalmas részvét nagy és általános, de csak akkor igaz, ha tettekben nyilvánul. Jöjjön tehát kiki és tehetségéhez képest igyekezzék enyhiteni filléreivel a legmagyarabb lakosság nyomorát! Lapunk szerkesztősége 10 forinttal nyitja meg az adakozásokat az alföldi vizkárosultak javára s adományokat a legcsekélyebb összegig örömmel közvetitünk s hirlapilag nyugtázunk.

— **A szegedi** és alföldi árvizkárosultak részére adakoztak: Rucska János ügyvéd 15 frt, R. J. 2 frt, Czikmántori János 5 frt, Gajzágó István 5 frt, Vélics Lajos 5 frt, W. Antal tanuló 1 frt, Lukács Ferencz 5 frt, Váradi Károly 2 frt, Endes Lajos és Kemény Julia 20 frt, Koncz Sándor 1 frt, Cseh Mari 3 frt, Frits Albert 5 frt, Lázár Sándor 3 frt, Tauffer Gyuláné egy db ezüst egy frtos, Sándor Lászlóné 1 db régi tallér, Erdélyi Sámuel 5 frt, özv. Récsi Emilné 5 frt, Récsi Póli 1 frt, Récsi Jolán 1 frt, Karfunkel József egy db ezüst egy forintos. **Második gyüjtésünk eredménye 84 frt, 3 db ezüst pénz.** Ehez adva a tegnap kimutatott és el is küldött első gyüjtésünk összegét: 157 frt 30 krt és egy db aranyat: eddigi összes gyüjtésünk: **241 frt 30 krt, egy db aranyot és 3 db ezüst pénzt tesz.**

— **A mai hangverseny** iránt óriási érdeklődés uralkodik. Liszt neve és az, hogy a hangverseny a szegediek javára lesz, elég volt arra, hogy necsak Kolozsvárt, de ugyszólva az összes királyhágóninneni részeket lázas izgalomba és illetőleg városunkba hozza, már t. i. azon helyekről, a honnan az idő rövidsége miatt még valahogy el lehet jönni ma estére. Soha szinházi pénztár és igazgatóság olyan ostromnak nem volt kitéve, mint ma a kolozsvári; a közönség már reggel 7 órától kezdve tömegesen várta a szinházi pénztár ajtajánál a jegykiadót, a ki alig tudott 9 órakor a tömegen áttörni és szobájába jutni. Lőn aztán roham, kiabálás, esdeklés, könyörgés: száz kar nyult a pénztár korlátja felé, mind jegyért rimánkodva, majd meg szitkozódva ha nem kapott az illető. A tolongás akkora mérvet öltött, hogy a pénztár korlát- léczezetét betörték; a pénztár kinyitása után egy óraval már nem volt egyetlen egy jegy sem: absolute nem lehetett kapni, nemcsak a pénztárnál, de még az ilyen alkalommal máskülönben szokás szerint üzérkedő ismeretes egyéniségektől sem. A közönség soraiban nagy elégedetlenséget keltett az, hogy az a hir terjedt el, miszerint a szinházi jegykiadó előjegyzéseit állitólag érvényteleneknek nyilvánitották, minek következtében aztán, olyanok sem juthattak jegyhez, a kik a maga idejében előjegyzés utján gondoskodtak magukról. Nem tudjuk, mennyi igaz abból, hogy az előjegyzések érvényteleneknek nyilvánittattak, s általában, hogy az igazgatóság miként járt el a jegyek kiadása körül; s azért csak egyszerüen fölemlitjük a közönség zugolódását, de nekünk is van biztos tudomásunk esetekről, hogy az illetők már egy héttel ezelőtt eszközölt előjegyzés mellett sem kaptak jegyet.

— **Nagynevü** vendégeink: Liszt Ferencz és gr. Zichy Géza holnap (szombaton) reggel visszautaznak a fővárosba, a hol valószinüleg héttőn az „irók és müvészek társasága" nagy hangversenyt rendez az alföldi árvi károsultak javára, s a hangversenyen közreműködni táviratilag a mi vendégeinket is fölkérték, kik természetesen egy perczig sem haboztak a fölhivásra igennel felelni.

— **Liszt Ferencz** és gr. Zichy Géza tegnap este a báró Bánffy-család vendégei voltak. Br. Bánffy Albert ugyanis a nagy müvész tiszteletére estélyt adott, meiyre diszes és nagy társaság volt hivatalos. A házigazda a Bösendorfer által Kolozsvárra hozott zongorát az estélyre fölvitette palotájába, remélve, hogy a nagy mester talán megtiszteli a társaságot utólérhetetlen játékával. A maestro azonban mind csak whistetett éjfélutáni 1 óráig s a társaság már szinte lemondott a reményről, midőn egyszerre Liszt a zongorához ült s egy egész órát eljátszott rajta, nem is figyelve a társaságra, mely lélekzet-visszafojtva hallgatta őt.

— **Komáromi Béla** daltársulata Budapestről Kolozsvárra érkezett s tegnap (csütörtökön) este lépett föl először tetszés mellett a Pannonia szálloda nagy termében. A társulat 6 tagból áll. A daltársulat hétfőn (márcz. 17-én) az árvizkárosultak javára rendez estélyt, oly formán, hogy a hatósági ellenőrzés mellett befolyó bruttobevétel felét a mondott czélra adja át. Melegen ajánljuk az estély a közönség pártfogó figyelmébe.

— **Az 1848. márcz. 15-ke** emlékére holnap a redouteban rendezendő hangversenyen a „Hilária" dalegylet is, melynek neve a lapunk mai számában közlött műsorból tollhibából kimaradt, szintén fog közreműködni. Továbbá a már közöltük programmon az a változtatás történt, hogy Cseh Mari k. a. gyöngélkedése miatt akadályozva lévén énekelni, helyette a rendezőségnek Blau Gyula hegedüvirtuoz urat sikerült megnyernie, ki „Bánkban" operából változatokat fog előadni.

— **A közvacsorán** elveszett egy legyező (Schildkrotból) barna zsinorral és bojttal; a megtalálót a tulajdonos kéri, azt szerkesztőségünk utján neki illő jutalom biztositása mellett átadatni.

— **A szegedi árvíz** károsultak javára Simon Elek polgármester tegnapelőtt délután, a mint a borzasztó catastropháról az első hir városunkba érkezett, röktön elrendelte a kerületi előljáróságoknak a hivatalos gyüjtést. Ugy hiszszük, fölösleges e gyüjtésre városunk lelkes hazafias közönségének figyelmét felhivnunk.

— **A helybeli** iparos-egylet vasárnap, folyó hó 16-án tekeasztalai teljes jövedelmét az alföldi vizkárosultak javára ajánlotta fel; felkérjük azért a t. tag urakat tömegesen megjelenni, mely alkalommal nem egyleti tagokat is tisztelettel meghi Az igazgatóság.

— **Ő felségök ezüst-lakadalma.** Kedden a bécsi lakatos-egyesület gyülést tartott, melyben megbeszélték a diszmenetnek rájok eső részét, s jelentékeny összeget ajánlottak fel a költségek fedezésére. — Ischl város elhatározta, hogy ő felségük ezüst-lakodalma alkalmából müvészi kivitelü feliratot fognak ő felségükhöz terjeszteni, melynek tokja Ischl különböző környékét ábrázoló fafaragványokkal lesz diszitve. — A Makart által tervezett vázlatokba, mely szerint az áprills 24-ki diszmenet történni fog, az „épitőmesterek csoportját" is felvették. — A budapesti pinczéregylet január 28-ki közgyülésen elhatározta, hogy ő felségük ezüst-lakodalma alkalmából az egylet alapjából segélyre szorult s elszegényedett egyleti tagoknak 100 frtot adakoznak. Ennek kapcsában az egylet köztudomásra hozza, hogy az emlitett 100 frt négy inségbe került egyleti tag közt, egyenlő részletben fog szétosztatni. Az erre vonatkozó folyamodványok legfeljebb f. évi április 15-ig nyujtandók be az egyleti elöljáróságokhoz. A folyamodóknak havi járulékaikkal nem szabad tartozni.

— **Nyilvános számadás.** A „hegyaljai casinó" által folyó 1879-ik év február hava 15-ik napján M.-Igenben rendezett „zártkörü tánczvigalom" alkalmával összes bevétel volt 159 frt 50 kr, ebből levonva a kiadást, a mi volt 58 frt 76 kr., marad tiszta jövedelem 100 frt 74 kr. Felülfizettek: Lukács László orsz. képviselő 15 frt, Köblös Miklós 6 frt, Salmen Frigyes 3 frt, Csiky Imre 1 frt 50 kr, Köblös Miklósné ő nagysága 1 frt, Albert Elek 1 frt, Kanabé Ferencz hadnagy 1 frt, melyért fogadják a nemes szivü adakozók a legforróbb köszönetünket. M.-Igen, 1879. márczins 12-én. A rendező-bizottság.

— **Katonai intézkedések.** Mint katonai körökben beszélik, a hadügyminiszter e napokban elrendelte az „Este" tartalék-ezrednek Boszniából Budapestre leendő áthelyezését. Fővárosunk fiai e szerint valószinüleg még e hó folyamában be fognak vonulni Budapestre. Az 1., 22. és 66-ik gyalogezredek ellenben — ugyancsak a fenti hir szerint már megkapták a mozgósitási parancsot, melynek folytán eddigi állomásaikat a sokat igérő Boszniával lesznek kénytelenek felcserélni.

— **A meggyujtott leány.** Tolnán történt a „M. L." szerint, hogy egy fiatal nőcseléd lámpás tisztogatással foglalkozván, vigyázatlanságból az olajtartót leverte és az olaj egész ruháját elönté. Körülötte ez alkalommal épen legények átak, kik látván a dolgot, még dévajkodni kezdtek vele. „Gyujtsuk fel öt, hadd világitson! — szólalt fel az egyik. „Gyujtsuk fel!" volt rája mindjárt többektől a válasz. Mire a jelenvoltak egyike zsebébe nyul, s gyufatartóját elővevén, egy gyufát valóban meggyujt és azt a leány szabódása daczára ruhájához éiteti. Nem mulik egy percz, a leány ruhája azonnal lágnra gyul, a tűz egyre több tápot nyervén, oly rohamosan kezdett égni, hogy annak teljes elnyomása csak akkor sikerült, midőn szegény az égési sebek óriási fájdalma alatt ugyszólván földre roskadt. Felgyógyulásához kevés remény van. Az ügyet jelenleg a szegszárdi kir. járásbiróság tárgyalja.

— **Fiume városa** nagy ünnepélyességgel fogja megülni Magyarországhoz való csatoltatásának szásados évfordulóját. Az ünnepély rendezésére kiküldött bizottság e hó 6-án véglegesen megállapitótta az emlékérem latin feliratát, s az érmek számát. Egy érmet ő Felsége számára aranyból vernek, tiz érmet ezüstből, 70 bronzbol, 200 ónötvözetből. Két este a szinházban diszelőadás lesz, melyet mind a két izben Kölcsey-hymnusz fog megelőzni. A hymnuszt, felváltva az összes zenekar fogja játszani, s a szinház összes személyzete fogja énekelni.

— **Egy uj találmány.** Fővárosi szakkörökben Cowper mérnök egy uj találmánya képezi a beszéd tárgyát. Nevezett ugyanis egy iró-távirdát talált fel s bemutatta azt mult héten a londoni távirda-mérnöki társulatnak. Ezen távirda tintával irja le az átvételi állomáson azt, mit a feladó állomáson irónnal irnak és pedig a feladónak kézvonásait adja vissza. A találmány, mely nem cserélendő fel a már korában feltalált ugynevezett másoló-távirdával, igen leleményesen van szerkesztve s nem csekély gyakorlati értékünek látszik.

— **A megunt párta.** E farsang végén három hajadon lett öngyilkossá Füzes-Gyarmaton. Nem birták a fölötti bánatukat elviselni, hogy a farsang nekik meg nem hozta a „jövendőbelit" s gyufaoldatot ittak.

— **Lakadalom és temetés.** Nagy-Ecseden történt f. hó elsején. Egy ottani lakos éppen leánya lakodalmát ülé, midőn 18 éves fia az istállóba ment a barmok megtekintésére. Az őszi sok esőzés s a téli föld árja miatt átázott istálló falai közül egy éppen akkor dőlt be, midőn a fiu belépett. A fal maga alá temette a szerencsétlent. — A lakadalomnak temetés lett a folytatása.

— **Vakmerő** gyilkosság történt e hó 6-án Csáfránd községben. Egy napszámos régibb boszuból fejszével egy Rusta János nevü földmivelőnek ugy felhasitotta a hasát, hogy az iszonyu kinek között nehány óra mulva kimult. A tettest még azon éjjel Sümeghre a birósághoz kisérték.

— **Sensationalis** eset Bécsben. Tegnapelőtt d. e. 11 óra körül dr. Mühlhauser, ki gyakran tett megrendeléseket orvosi eszközökhöz szükséges gummicsövekre, megjelent a Reithoffer-féle Mariahilf-utezai üzletben. A könyvvivő az orvost a házi szolgához utasitotta, kivel együtt a balra fekvő raktárba ment. Nehány percz mulva egy leány lépett az üzletbe, ki a raktár közepén egy férfiut összeroskadni látott. Midőn a könyvvivő s a leány e férfiuhoz siettek, borzadva vették észre, hogy az vérében uszik. E férfiu Mühlhauser orvos volt. Egy gyorsan előszólitott rendőr a raktár hátterében a házi szolgát: Kofflert átmetszett nyakkal látta ülni. Dr. Mühlhauser — mint ez a hulla megvizsgálásából kiderült — valósággal le lett mészárolva. Arcza, nyaka s melle tele vannak sebekkel, melyek közül három föltétlenül halálos jellegü. Azonkivül a szerencsétlennek nyakcsigáján is halálos seb tátengott. Hogy minő rendkivüli erővel történhetett e vágás, azt eléggé bizonyitja azon körülmény, mikép a vastag téli kabát, az alsó kabát, a mellény s az ing lettek átmetszve. Hogy a gyilkosságot minő jelenet előzhette meg az orvos s a szolga között: azt nem sikerült még kipuhatolni eddigelé. De annyi minden oldalról megerősitett tény, hogy a meggyilkolt orvos fölötte nyugalmas, szelid természetü férfiu volt, ki soha sem engedte magát elragadtatni a harag által. Az sem bizonyos, hogy a házi szolga öngyilkos.

— **Rablók Boszniában.** Zvornikból f. hó 1-éről irja egy magyar katona: Egy 120 fegyveres katonából álló czirkáló őrjáratnak sikerült a napokban Vlasenica bosnyák falvak sürü erdőségeiben egy 30 főből álló, utonállás- rablás- és emberöléssel foglalkozó fegyveres tolvajbandát kézze kerithetni; melynek hősei az édes hazánk ifjai ellen harczoló bosnyák insurgensek nagyérdemü tagjai voltak. A nemes hazafiak lefegyverzésük után Tuzlára lettek szállitva s ott várják a fölöttük hozandó érdemleges itélet eldöntését. Egyikük végczélját már is elérte. Ennek ugyanis egy polgári egyén meggyilkoltatásában elkövetett tette rögtön constatáltatván, a fölötte hozott kötél általi halálos itélet rajta végrehajtatott. Valószinüleg a hüvösön ülö 29-re is hasonló sors, vagy tiszteségesebb halál: a főbelövetés vár. A fejjel és mézzel folyó Kánaán-nal épen ellentétben álló Boszniában elhelyezett, nagyobb részben magyar csapatok erélyes fürkészésének sikerül lassan-lassan a bosnyák hegyeket és erdőségeket, az ezekben talán még ezerekre is terjedhető ilynemü rablógyilkosoktól kitisztitni.

— **Endrődi** Sándortól Aigner Lajos kiadásában „Másodvirágzás" czimen egy elbeszélés jelent meg éppen most. Ára 1 frt.

A „KELET" magán táviratai.

Feladatott **Budapesten** mar. 14. 10 ó 40 p. d. e.
Érkezett Kolozsvárra mar. 14. 11 ó 30 p. d. e.

Szegedről rémhirek érkeznek. Négyezer épület összedőlt, ebből 2700 lakóház. Kifogtak eddig 35 hullát. Beszélnek 400 halottról. Több utczákon a rohanó folyamok feldöltenek minden mentő csonakot. A kórházból, takarékpénztárból most mentik ki a Budapestről lement képviselők az embereket, vaggonokban szállásolták be őket. A menekültek nagy része el van szállitva, tiz ezer Kikindára, Temesvárra, Uj-Szegedre, ez utóbbi helyen sok beteg van. A nevezett városokban a katonai sütődékből több ezer kenyér küldetik mindennap. A polgári sütők ingyen 8000 kenyeret adtak. Öt ember statárium elé került.

A nagyobb vész most következik Csongrádra, Hódmező-Vásárhelyre és Szentesre nézve, e városok most vijják a végső küzdelmet a vizzel és viharral, közeledni hozzájok hajóval sem lehet, a katonaság nem segit. A viz levezetésére átmetszéseket kisérelnek meg.

A király levelet irt Tisza Kálmánhoz, hogy maradjanak el az ünnepélyességek 25 éves jubileumához, jobban esik neki, ha a pénzt szükölködőknek adják és a ragaszkodás ő hozzá; küld ujra 40,000 forintot.

Érték- és váltófolyam.

1879. márczius 13.

Magyar aranyjáradék	85.15.
„ kincstári utalv. 1 kibocsát	—.—.
„ „ „ 2 „	119.—.
„ keleti-vasut elsőbség 2 „	76.50.
„ „ állami kötvény 1876 év	67.—.
„ vasuti kölcsön	113.30.
„ földtehermentesitési kötvény	81.75.
temesi „ „	77.75.
erdélyi „ „	76.75.
horv. slavon „ „	86.—.
magy. szőlődézma váltság „	82.75.
Oszt. egységes államadósság papirban	63.45.
„ „ „ ezüstben	64.10.
„ aranyjáradék	76.30.
1860. államsorsjegy	116.75.
Oszt. nemzeti bank részvény	789.—.
„ hitelrészvény	233.80.
magyar. hitelbank	220.25.
Ezüst	—.—.
Cs. k. arany	5.55½.
Napoleond'or	9.31½.
Német birod. mark	57.45.
London	117.—.

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos:
Békésy Károly.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

(218—5) (221—300)

Elsinger M. J.
Bécs, Neubau 2.
Zollergasse,

esőköpenye, kocsitakarók, ágybetétek, sátorkelmék

(102) **IGÉRVÉNYEK** (1—4)

Hitel-sorsjegyekre csak $4\frac{1}{2}$ frt és bélyeg || **Bécsi-sorsjegyekre** csak **2** frt és bélyeg

a kettő együtt csak **6** frt és bélyeg

Fő-nyeremény **400,000 frt!** Fő-nyeremény

Huzás április 1-én.

Csak Bécs Wollzeile 13. **A MERCUR** kiadó hivatalának váltóüzlete Csak Bécs Wollzeile 13.

A valódi dr. POPP-féle

Anatherin-szájvíz

a legbiztosabb és legjobb gyógyszer fogkőképződés, foghusvérzés, valamint dohányszag ellen. (101) (1—3)

Dr. POPP J. G.

cs. k. udv. fogorvos urnak Bécsben Bognergasse 2.

Egy jó barátom által ajánlott, Öntől rendelt **Anatherin-szájvize**, melyet én és nőm, — az utóbbi a fogak meglazulása és fogkő lerakodás miatt, én pedig a gyakori foghusvérzés és erős dohányszagnak a szájból eltávolitása miatt — használtunk, a legjobb szernek bizonyult e betegségek ellen, s én nem mulaszthatom el Önnek ezen találmányáért köszönetemet kifejezni és Önnek kivánni, hogy minél többen ismerkednének meg e szerrel s ez által **sok szenvedőn segittetnék**, Ön pedig fáradtságáért megérdemelt jutalmát lelje.

Gróf Trattenbach E.

Bécs.

Kapható: **Kolozsvártt: Wolff J., dr. Hintz Gy., Biró J., Valentini és Széky M. gyógyszerészeknél és Csapó S. kereskedésében.** B.-Hunyadon: Holczer, gyógysz. Beszterczén: Fleischer, Tergovits Ed., Scholtesz gyógysz. Bethlenben: Bernádi, gyógysz. Brassóban: Schuster gyógysz., Jekelius gyógysz. Déésen: Róth Pál gyógysz., Déván: Lengyelnél. Gy.-Szt.-Miklóson: Bogdán gyógysz. Gy.-Fehérvárt: Mihelyes, gyógysz., Fröhlich gyógysz. Lekenczén: Scheint Fr. gyógysz. Magyar-Láposon: Breuer P. gyógysz. M.-Vásárhelyt: Jenei A. gyógysz. Fogarasi D. és Bucher M. Medgyesen: Folbert, Breckner C. gyógysz Nagy-Enyeden: Oberth J. gyógysz. N.-Szebenben: Müller gyógysz. Stengel J., Thalmáyer Fr., Reisenberger Fr. Sz.-Újvárt: Placsintár és fia gyógysz. Szász-Régen: Schaser F. gyógysz. Szászvároson: Fuhrmann, gyógysz. Reckert C. gyógysz. Segesvárt: Fr. Teutsch J. B., Misselbacher. S.-Szt. Györgyön: Csutak testvérek, Ötvös és Beteg. Tekében: Wagner, gyógysz. Tordán: Wolff, gyógysz. Trajanovits gyógysz. Zilahon: Weiss gyógysz.

Legujabb könyvek.

Stein János

könyv- és zeneműkereskedésében **Kolozsvárt** kaphatók következő épen most megjelent legujabb művek.

A magyar emigrátio a keleten.
Irta VERESS SÁNDOR, mérnök. Két kötet. Ára 3 frt 50 kr.

Államintézményeink és a kor igényei.
Irta SCHWARCZ GYULA. Ára 6 frt.

Béla futása
Hősköltemény XV énekben. Irta Dr. SZABÓ DÁVID.
Ára 2 frt.

Utmutatás a tápszerek, edények, szövetek és egyéb háziczikkek orvosrendőri vizsgálatára,
Orvosok, gyógyszerészek és rendőri közegek számára irta GALLIK GÉZA.
Ára 1 frt 80 kr.

Baka levelek a boszniai hadjáratból.
Irta SASVÁRI ARMIN, Mollináry baka.
Ára 60 kr.

Shakespeare jellemképei.
Ujabb tanulmányok. Irta BRANKOVICS GYÖRGY. Ára 2 frt 40 kr.

Politikai tűkördarabok.
Irta ZSOMBOR. Ára 1 frt.

Trévannes Jakab.
Franczia regény. Irta VINCENT JAKAB. Ára 80 kr.

Az erdélyi nemes fém-bányászat jelene s jövője.
Irta LUKÁCS LÁSZLÓ. Ára 60 kr.

Jön a rozson át.
Regény. Irta MATHERS B. HELÉN. Angolból forditotta Zichy Camilla. Három kötet. Ára 2 frt 40 kr.

STEIN JÁNOS

könyv- és zeneműkereskedésében Kolozsvárt

A magyar királyi egyetem összes tudomány-karánál használandó mindenféle egyetemi tan- és segéd-könyvek jutányos áron kaphatók.

Hamisitás ellen minta- és bélyeg- véd által biztositott

gyomorsó

(emésztő por)

Schaumann Gyulától,

a gazdászati gyógyszertár tulajdonosa Stockerauban.

Gyógytani tekintélyek nyilatkozata szerint, a legpróbáltabb fűszerekből való összeállitása következ ében különös hatással bir az emésztésre és vértisztitásra. Rendkivüli sikert mutatott fel gyomor és bélhurut vala mint ezek következményei esetiben, u. m. túl ágos gyomorsav, étvágyhiány, zaha, béltolulás, aranyér-bajok; továbbá nők- és gyermekek gyengeségi eseteiben: sápadt kinézés, soványodás, sápkór és fejkösvény. Folytonos használat mellett egyetlen gyökeres szer búskomorság és hypochondrikus kedélyállapot ellen.

A „Medizinische Wochenschrift" 1878. évi április havi 15. száma irja: a stockerauai gyógyszertárból való gyomorsó oly szer, mely emésztés-bajokban, gyomorgyengeségben, gyomorhurutban, vagy az arra való hajlam eseteiben, étvágyhiányban sat. igen jól hat s inkább életre di szernek tekinthető. Összeállitása, melyben a legpróbáltabb fűszerek — ezek közt olyanok, melyek kitünő hatása csak újabb időkben lett ismeretessé — vannak képviselve, megfo ghatóvá teszi a jó eredményeket, melyek használata által elérhetők. S mindenki, a ki tudja, hogy menynyire gátolja az emberi jólétet épen a megzavart emésztés, s mennyire képes elgyengitni az egész testi állapotot, bizonyára elismerendi az ily szer fontosságát.

☞ Valódi minőségben csak **dr. HINTZ GYÖRGY** gyógyszerész urnál **Kolozsvártt** kapható.

Egy doboz ára 75 kr — Legalább **két** doboz utánvét mellett is rendelhető.

(276) (24—25)

(95) (3—3)

A radnóti uradalom eladóvá tett:

9 darab tavasszal két évet töltendő **bikát.**

Továbbá: 25,000 alexandriai muskotály
késalyfát ezerét . . . . . à 5 frt.
9000 croquant muskotály
késalyfát ezerét . . . . . à 6 frt.
10,000 somszöllő késalyfát, ezerét . à 6 frt.

☞ Az eladást eszközli az udvari tisztség **Radnóton.**

SÁRGA KRISTÓF

fehérnemű és vászon-raktára

KOLOZSVÁRT,

(bel-középutcza, kisegitő alatt.)

Kül- és belföldi nagy kereskedők és gyárosokkali egyenes összeköttetésemnél fogva azon kellemes helyzetben vagyok n. érd. vevőimnek **kezesség mellett,** legjutányosabb áron valódi árukkal szolgálni.

Raktáromban legnagyobb választékban kaphatók:

Férfi fehér-ingek, chiffon, creton és madepolan szövetből, sima himzett és redős gallérral, vagy a nélkül 85 krtól, 3 frt 50 krig.

Férfi szines-ingek, angol oxford, creton és madepolan szövetből 100 különböző mintára, jó szintartó 70 krtól, 2 frt 60-ig.

Szines és fehér gyabjú alsó-ingek és nadrágok 70 krtól 5 frtig

Férfi alsó-nadrágok (gatyák) mindennemű szabású, legjobb len és pamut vászonból 70 krtól, 2 frt 50-ig.

Férfi legújabb gallérok és kézelők 4 rétü legjobb chiffon szövetből párja 40 kr.

Férfi szines-szélü selyem, — len és pamut **zsebkendők** szegve 6 darab egy kötegben 60 krtól, 7 frtig

Valódi len fehér-zsebkendők 6 darab egy kötegben 1 frt 50 krtól 7 rrtig. (387—8) (42—*)

Női-ingek len és pamut vászonból, sima himzet vagy redős, 1 frtól, 5 frtig.

Női háló reklik, 1 frtól, 5 frtig, fökötők len és chiffon vászonból 40 krtól 80-ig

Női alsó-szoknyák és **nadrágok** 90 krtól, 7 frtig.

Női piquet reklik, nadrágok és **szoknyák,** 1 frt 50 krtól 5 frtig.

Függöny neczek, gyapju és pamut takarók, paplanok, madráczok mely utóbbiakból különösen nagy raktárt tartok.

Legujabb szerkezetü **esőernyők,** 1 frt 40-töl 15 frtig.

Fehér és szines **harisnyák,** gyapjú, len, pamut és selyemből, párja 15 krtól, 1 frt 50 ig.

Legujabb **nyakkendők posztó, szarvasbőr és glage kesztyük, nadrágtartók, harisnya-kötők, órasinorok sat,** legjutányosabb arban.

Fehér és szines-asztalnemü, mindenféle len és pamut vászon szin-tartó creton, oxford és madepolán,

szines ingszövetek

1000 különböző mintára 16 krtól 52 krig., 100 különböző fajtáju chiffon, creton és madepolan **fehér ingszövetek** 80, 1.55 és 170 centiméter széles, 22 krtól 70 krig,

sima, himzett és redős

len és pamut ingbetétek 25 krtól 3 frtig.

Len és chiffon himzett stráfok és betétek, kötő, varró, himző-pamutok és czérnák, ujjon szülöttek részére fökötők, téklik és takarók sat.

Továbbá elvállalnk kiházasitás, vagy magán szükségre kivánt fehérnemüek pontos elkészitését; kitünö szabás és jó összeállitásra legnagyobb figyelem van forditva.

Megrendeléseket, nyak bőség, váll- és ujjahossza papir szeleten pontos mértéke beküldése mellett saját felelősségemre azonnal teljesitek, mely esetben árát és fajtáját meghatározni kérem.

Bármely megrendelés ha nem tökéletesen kielégitő az érte fizetett összeget vissza szolgálom, vagy másokkal kivánatra kicserélem.

Legfőbb törekvésem n. érd. vevőim bizalmát továbra is kiérdemelni és azt megtartani

alázatos szolgája:

Sárga Kristóf.

Stein János

zeneműkereskedésében

Kolozsvárt

nagy választékban kaphatók

LISZT FERENCZ és gr. ZICHY GÉZA

zeneszerzemények és zeneművei

zongorára

BAL KÉZRE.

(98) (5—*)

Nyomatott Stein János m. k. egyetemi nyomdásznál az évi ref. tanoda betűivel Kolozsvárt.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.